

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking hebben enkele fracties de behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over de brief Internationale arbitrageprocedure aangespannen door Petrogas (Kamerstuk 36 800 XVII, nr. 71).

De voorzitter van de commissie,
Den Hollander

Adjunct-griffier van de commissie,
Prenger

Inhoudsopgave

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - Inbreng D66-fractie
 - Inbreng VVD-fractie
 - Inbreng GroenLinks-PvdA-fractie
 - Inbreng BBB-fractie
 - Inbreng PvdD-fractie
- II. Reactie van de Minister**
- III. Volledige agenda**

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief en wachten het verdere verloop van de procedure af. Wel hebben zij nog enkele korte vragen.

De leden van de D66-fractie lezen dat Petrogas zowel de tijdelijke solidariteitsbijdrage als de verhoging van de cijns aanvecht – maatregelen die de fossiele sector tijdens een uitzonderlijke energiecrisis een eerlijke bijdrage lieten leveren en waarmee huishoudens zijn beschermd. Deze leden hechten eraan dat zulke legitieme fiscale keuzes nooit door de enkele dreiging van arbitrageclaims worden beperkt. Kan de Minister bevestigen dat het risico op investeringsclaims voor het kabinet op geen enkel moment reden is of zal zijn om fiscale crisis- of verduurzamingsmaatregelen uit of af te stellen?

Tot slot delen de leden van de D66-fractie de opvatting dat procedures waarin democratisch vastgesteld beleid wordt aangevochten, zo veel mogelijk openbaar en controleerbaar zouden moeten zijn. Deze leden waarderen dat het kabinet in deze zaak heeft ingezet op maximale transparantie, maar constateren dat de uiteindelijke openbaarheid mede afhangt van de wederpartij en het scheidsgerecht, omdat de UNCITRAL-transparantieregels niet automatisch op oudere verdragen van toepassing zijn. Deze leden vragen het kabinet daarom hoe het transparantie structureel borgt op het niveau waar Nederland daar zelf over beslist.

Inbreng leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief omtrent de door Petrogas aangespannen internationale arbitrageprocedure. Zij hebben hierbij nog een enkele vraag.

De leden van de VVD-fractie vragen of het kabinet een overzicht kan geven van alle lopende arbitrage- en investeringsprocedures die door energiebedrijven tegen Nederland zijn aangespannen, en indien mogelijk, inclusief de financiële risico's die daarmee gemoeid zijn?

Inbreng leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met afkeuring kennis genomen van het nieuws dat Petrogas, een Omaans olie- en gasbedrijf dat twee gasvelden in de Nederlandse Noordzee exploiteert, de Nederlandse staat aanklaagt op basis van investeerder-staatarbitrage (ISDS) clausules in het investeringsverdrag tussen Nederland en Oman.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat de klacht toeziet op de invoering van de Wet tijdelijke solidariteitsbijdrage in december 2022 en het heffen van een solidariteitsbijdrage over een deel van de winsten van Petrogas in 2022, en de tijdelijke verhoging van de cijns op basis van de Mijnbouwwet per 1 januari 2023 voor de jaren 2023 en 2024. Gezien de solidariteitsbijdrage een vertaling van een Europese maatregel is: geldt deze aanklacht van Petrogas specifiek voor Nederland, of wordt deze ook gedaan tegen andere Europese lidstaten of tegen de Europese Unie?

De leden zien een bredere en zorgwekkende trend in Nederland en Europa van ISDS-zaken tegen overheden, zoals ook in Duitsland en Denemarken. De Nederlandse staat zelf is momenteel partij in ten minste twee andere ISDS-zaken, aangespannen door Andraous, en door ExxonMobil vanwege de sluiting van het Groningse gasveld. Deze leden vragen het kabinet: zien zij deze trend ook? Zo nee, waarom niet? Betekent dit dat alle fossiele bedrijven dergelijke claims kunnen maken tegen de Nederlandse staat?

Deze leden wijzen erop dat sluiting van het gasveld en invoering van een solidariteitsbijdrage, beleidsbeslissingen zijn die de Nederlandse overheid op democratische wijze en in het algemeen belang heeft genomen. De sluiting van het gasveld is nota bene een beslissing die door de Tweede Kamer in 2024 met 146 van de 150 zetels is genomen – een ongekennd brede politieke consensus. De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie veroordelen stellig dat dergelijke democratische beslissingen worden aangevochten via internationale arbitrage en vragen het kabinet hier ook op te reflecteren. Deze leden vragen het kabinet om te erkennen dat dit soort arbitrages impact hebben op onze mogelijkheden om beleid te maken, en aan te geven hoe het kabinet voornemens is dit te voorkomen. Kan de Minister een risicoanalyse delen van waar het Nederlandse klimaatbeleid – of ander beleid in het algemeen belang – ons vatbaar maakt voor verdere arbitrageprocedures van (fossiele) bedrijven?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie willen weten hoe groot het financiële risico is dat Nederland loopt op basis van deze zaak. Denk aan de totale geclaimde bedragen, de tot nu toe gemaakte verdedigingskosten, en de budgettaire risico's bij een eventueel ongunstige uitspraak. En wat is het totale financiële risico van alle momenteel lopende ISDS-zaken onder Nederlandse bilaterale investeringsverdragen? En van potentiële zaken? Kan de Minister een volledig overzicht geven van de financiële en juridische blootstelling van Nederland onder het netwerk van bilaterale investeringsverdragen? Indien deze informatie niet beschikbaar is, is het kabinet bereid een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar alle lopende en potentiële ISDS-claims, de totale geclaimde bedragen, de tot nu toe gemaakte verdedigingskosten en de budgettaire risico's bij een eventueel ongunstige uitspraak?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie wijzen erop dat in 2022 toenmalig klimaatminister Rob Jetten uit het *Energy Charter Treaty* (ECT) stapte, met als een van de opgegeven redenen dat producenten van fossiele energie op basis van het verdrag claims neer konden leggen bij overheden als zij worden benadeeld door klimaatbeleid. Herinnert het kabinet zich dit?

Deze leden vragen het kabinet of zij inziet dat bilaterale investeringsverdragen, zoals die met Oman, exact dat probleem met zich meebrengen dat voor de toenmalig Minister van Klimaat de reden was om uit het ECT te stappen. Hoeveel van dit soort verdragen zijn er nog, die fossiele energiebedrijven in staat stellen om de Nederlandse staat aan te klagen op basis van maatregelen in het algemeen belang? Wat is het concrete plan van de Minister om bestaande investeringsverdragen te heronder-

handelen? Hoe haalbaar is dit, gezien dat sinds de vaststelling van het modelverdrag in 2019 nog geen enkel bestaand verdrag op basis hiervan succesvol is heronderhandeld en Nederland ondertussen grote juridische en financiële risico's loopt? Indien de Minister dit niet van plan is, waarom niet? Waarom was het kabinet destijds wel voor het verlaten van het ECT, maar is het kabinet niet voornemens om iets te doen aan de overige 70 verdragen die Nederland blootstellen aan precies hetzelfde type claims?

De leden wijzen erop dat eerder dit jaar, in april 2026, maatschappelijke organisaties SOMO en Both ENDS een routekaart¹ hebben gepubliceerd voor de afbouw van ISDS in Nederland. Heeft het kabinet kennisgenomen van deze routekaart? Is het kabinet bereid de voorgestelde opties, waaronder opzegging, heronderhandeling en het neutraliseren van sunset-clausules, serieus te beoordelen en de Kamer over de uitkomst te informeren?

Inbreng leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de internationale arbitrageprocedure die Petrogas Exploration & Production LLC tegen het Koninkrijk der Nederlanden heeft aangespannen. Deze leden hebben nog enkele vragen.

Deze leden lezen dat Petrogas stelt dat Nederland investeringsbeschermingsrechten heeft geschonden door de invoering van de Wet tijdelijke solidariteitsbijdrage en de tijdelijke verhoging van de cijns op grond van de Mijnbouwwet. Kan de Minister aangeven welke financiële risico's deze procedure mogelijk met zich meebrengt voor de Nederlandse Staat en op welke wijze de Kamer, binnen de grenzen van vertrouwelijkheid en procesbelang, hierover wordt geïnformeerd?

De leden van de BBB-fractie vragen daarnaast welke bredere gevolgen deze arbitrageprocedure kan hebben voor het Nederlandse investeringsklimaat, in het bijzonder voor partijen die investeren in energieproductie, gaswinning op de Noordzee en leveringszekerheid. Kan de Minister aangeven of het kabinet risico's ziet dat tijdelijke fiscale maatregelen achteraf tot juridische procedures leiden die investeerders afschrikken, juist op terreinen waar Nederland betrouwbare energievoorziening en binnenlandse productie nodig heeft?

Deze leden lezen dat het kabinet inzet op zo groot mogelijke transparantie in investeerder-staatgeschillen, met inachtneming van de procespositie van Nederland en vertrouwelijkheidsregels. Kan de Minister toezeggen dat de Kamer actief wordt geïnformeerd bij belangrijke processtappen, procedurele besluiten, tussenbeslissingen en de uiteindelijke uitspraak, en daarbij steeds wordt aangegeven welke stukken wel en niet openbaar kunnen worden gemaakt en waarom?

Inbreng leden van de PvdD-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren (PvdD) hebben met grote zorg kennisgenomen van de brief over de internationale arbitrageprocedure die Petrogas tegen Nederland heeft aangespannen. Het gaat hier om een procedure waarin een fossiel bedrijf bezwaar maakt tegen maatregelen die zijn genomen in het kader van de uitvoering van EU-verordening 2022/1854 inzake een noodinterventie naar aanleiding van

¹ Both Ends en SOMO, 14 april 2026, Afbouw_van_ISDS_in_Nederland-een_routekaart_beleids.pdf

de uitzonderlijk hoge energieprijzen als gevolg van onvoorziene en uitzonderlijke omstandigheden, zoals de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis van 2022. Het gaat daarbij om de tijdelijke solidariteitsbijdrage en de tijdelijke verhoging van de cijns, maatregelen die specifiek gericht waren op buitengewone winsten in de fossiele energiesector. Het is voor deze leden niet te verantwoorden dat de Staat zich in een investeringsarbitrage moet verdedigen over democratisch vastgestelde maatregelen, die uitvoering geven aan Europese verplichtingen, en die juist bedoeld zijn om de lasten van een uitzonderlijke energiecrisis eerlijker te verdelen.

De leden van de PvdD-fractie vragen de Minister uitvoerig in te gaan op de volgende vragen. Waarom acht het kabinet het aanvaardbaar dat een zaak over belasting- en prijsmaatregelen van publiek belang niet bij de gewone rechter, maar bij het Permanente Hof van Arbitrage wordt beslecht? Welke financiële risico's loopt de Staat in deze procedure, zowel wat betreft proceskosten als mogelijke schadevergoeding, en welke raming hanteert het kabinet op dit moment? Uit welke gelden zullen deze proceskosten en eventuele schadevergoedingen worden betaald, en welk effect heeft dit op andere begrotingsposten? En hoe beoordeelt de Minister het bredere risico dat fossiele bedrijven via investeringsarbitrage publieke klimaat- en energiemaatregelen kunnen afremmen of financieel kunnen ontregelen?

Waarom vindt deze arbitrage plaats op basis van de UNCITRALarbitrage-regels uit 2010, zonder automatische toepassing van de UNCITRAL *Rules on Transparency in Treaty-based Investor-State Arbitration* uit 2014? Is onderzocht of de transparantieregels alsnog op deze procedure van toepassing konden worden verklaard? Kan de Minister toelichten waarom Nederland het *Mauritius Convention on Transparency*, dat beoogt de transparantieregels ook van toepassing te maken op arbitrageprocedures onder oudere investeringsverdragen, wel heeft ondertekend maar nog steeds niet heeft geratificeerd? Welke stappen onderneemt het kabinet om deze ratificatie alsnog te realiseren?

De leden van de PvdD-fractie constateren dat het kabinet blijft inzetten op het heronderhandelen van bestaande investeringsverdragen aan de hand van het Nederlandse modelverdrag uit 2018. Kan de Minister aangeven welke concrete tijdlijn het kabinet voor ogen heeft voor deze strategie? Hoe realistisch acht de Minister het om op deze wijze het volledige Nederlandse verdragenennetwerk van ruim 75 verdragen te moderniseren, gelet op het feit dat sinds de vaststelling van het modelverdrag in 2019 nog geen enkel bestaand verdrag op basis van deze modeltekst is heronderhandeld?

De leden van de PvdD-fractie wijzen erop dat deze aanpak naar verwachting vele jaren, zo niet decennia, zal vergen. Ondertussen blijven investeerders gebruikmaken van bestaande verdragen om claims in te dienen tegen staten, waaronder inmiddels ook tegen Nederland zelf. Kan de Minister toelichten welke maatregelen het kabinet op korte termijn neemt om de risico's van investeerder-staat arbitrage te beperken, zolang heronderhandeling van verdragen niet tot concrete resultaten heeft geleid?

Voorts vragen deze leden hoe de Minister de effectiviteit van de huidige strategie beoordeelt, nu de praktijk sinds 2019 nauwelijks vooruitgang laat zien, terwijl de juridische en financiële risico's van arbitrage onverminderd voortduren.

De leden van de PvdD-fractie merken daarbij op dat zij ook inhoudelijke bezwaren hebben tegen het modelverdrag zelf. Hoewel het modelverdrag enkele verbeteringen bevat ten opzichte van oudere verdragen, blijft het investeerders toegang geven tot investeerder-staat arbitrage buiten nationale rechtssystemen om. Ook investeringen in fossiele activiteiten blijven in beginsel beschermd, terwijl verwijzingen naar duurzaamheid, klimaat en maatschappelijk verantwoord ondernemen grotendeels vrijblijvend en niet afdwingbaar zijn. Kan de Minister toelichten waarom het kabinet vasthoudt aan een model dat volgens deze leden de fundamentele problemen van investeringsbescherming en arbitrage niet wegneemt?

De leden van de PvdD-fractie vragen daarnaast om een toelichting op de ogenschijnlijke inconsistentie in het kabinetsbeleid. Enerzijds heeft Nederland besloten zich terug te trekken uit het *Energy Charter Treaty* (ECT), mede op basis van de beoordeling dat het verdrag, ook in gemoderniseerde vorm, onvoldoende in lijn is met Nederlandse klimaat- en duurzaamheidsdoelen. Anderzijds blijft het kabinet vasthouden aan bilaterale verdragen met landen in het mondiale Zuiden die vergelijkbare arbitragemogelijkheden en investeringsbescherming bevatten. Kan de Minister uitleggen hoe deze twee lijnen zich tot elkaar verhouden, en waarom de conclusie ten aanzien van het ECT niet wordt doorgetrokken naar het bredere verdragsnetwerk?

Tenslotte vragen de leden van de PvdD-fractie of de Minister bereid is om de arbitragebepalingen uit het verdrag tussen Nederland en Oman, waaronder Petrogas deze procedure heeft aangespannen, te beëindigen of buiten werking te stellen.

II. Reactie van de Minister

III. Volledige agenda

- Brief regering d.d. 18-05-2026 – Internationale arbitrageprocedure aangespannen door Petrogas. Kamerstuk 36 800 XVII-71.